

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἡ στάση μας

Τό ἀμάρτημά μου. Ἀμαρτία ἐξομολογημένη: Ὄταν τό περασμένο Σάββατο ἔγραφα γιά τό «Ζορμπά», δέν εἶχα δῆ παρὰ τό πρῶτο μέρος τῆς ταινίας. Ἐξ ὄνυχος τόν λέοντα, εἶπα μέσο μου. Ἐπειτα, ἔδλεπε κανεῖς τή δυσφορία τοῦ κόσμου, τά σχόλια, τήν ἐξέγερση τῶν Ἑλλήνων πού παρακολούθησαν τήν πρεμιέρα στό Παρίσι. Ἀλλά τί χρειαν ἔχομεν ἄλλων μαρτύρων, ὅταν κύριος μάρτυρας κατηγορίας εἶναι τό ὅλο ἔργο τοῦ Καζαντζάκη;

Μέ τέτοιες σκέψεις σμιθιδά-

σθηκα μέ τόν ἑαυτό μου κι' ἔγραφα τό σημείωμα πού δημοσιεύθηκε στό φύλλο τοῦ περασμένου Σαββάτου.

Παρασκευή θράδι εἶχα παραδώσει τή χειρόγραφο. Τότε ὁμως ἄρchiσαν οἱ τύψεις. Ἀλήθεια, δέν εἶναι ὠστό νά φεύγης ἀπό τή μέση τῆς ταινίας καί νά ἐκφράζεσαι γιά ὀλόκληρη τήν ταινία. Κρίση συνειδήσεως. Ἡ ἐνδεκάτη ἐσπερινή τῆς Παρασκευῆς, πού ἀρχίζει τό δεύτερο μέρος τῆς προβολῆς, μέ βρίσκει πάλι στήν αἴθουσα τοῦ κινηματογράφου.

Ἀργά πιά γιά ν' ἀπουρηθῆ τό χρονογράφημα. Ὑπῆρχε ὁμως πάντα καιρός γιά νά μαλακῶσῃ, ν' ἀποσυμφωρηθῆ ἀπό θαρεῖς χαρακτηρισμούς, νά ὑποστῆ κάποια ἀλλοίωση πρὸς τό καλύτερο.

Τό δεύτερο μέρος ὁμως, εἶναι κι' ἄν εἶναι. Ὅσο γύριζε ἡ ταινία, τόσο ἔθλεπα πόσο φτωχὸ ἦταν τό κείμενό μου σέ ὄργη

καί σέ ὀζύτητα.

Ταινία χωρὶς οὔτε μιά ρωγμὴ γιά νά εἰσχωρήσουν ἐλαφρυντικά. Ἐκατό τοῖς ἑκατό ἀντικρητική, δηλαδή ἀνθελληνική. Ἐνα χωριό πού τρέχει πίσω ἀπὸ μιά γυναίκα γιά νά τῆ σφάζῃ. Φονιάδες πού πρὶν ἐκτελέσουν τό θῦμα τους κάνουν τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ. Ὅλα δέ σέ περιβολο ναοῦ. Ὁ ναός εἶναι ὁ κῶρος πού προτιμᾷ ὁ Καζαντζάκης γιά τίς σφαγές του. Μέσα σέ ναὸ δέν ἐκτελεῖται κι' ἕνας ἀπὸ τοὺς ἥρωες ἄλλου μυθιστορήματος, «Ὁ Χριστὸς ζανασταυρώνεται»; Μισαλλοδοξία, διαρπαγή, θηριώδεια, δισκωμῶδης ἡ τῆς θρησκείας.

Δέν παίρνομε θεση ὑπερέλληνα καί ὑπερορθόδοξου. Χτυποῦμε τόσο συχνά ὅσα νομίζομε ὅτι μᾶς τοποθετοῦν σέ κλίμακα ὑπανάπτκτου. Οὔτε - ποτε αὐτό - θά προτεινάμε ν' ἀπαγορευθῆ ἡ προβολὴ μιάς ται-

νίας πού ἀποτελεῖ διασυρμὸ ἀκόμα καί τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδας.

Ἐλεύθερες οἱ κρίσεις, ἀκόμα καί ὅταν δέν εὐνοοῦν τόν Τόπο. Δέν εἶναι ὑποχρεωμένοι συγγραφεῖς καί σκηνοθέτες νά συνθέτουν τόν ἑλληνικό ὕμνο. Δικαίωμα τοῦ καθενὸς νά μᾶς βλέπῃ μέ τὰ μάτια του. Σέ ἐλεύθερες κῶρες δέν ἀπαγορεύεται ἡ ἀνάπτυξη κατηγορητηρίου. Ἐλεύθερο τό θῆμα τοῦ εἰσαγγελέα. Ἐταί σέ βλέπω, ἔται σέ παρουσιάζω. Θά ἦταν ἔξω ἀπὸ τήν ἔννοια τῆς Δημοκρατίας ἄν ἔβγαინε ἡ Πολιτεία ν' ἀπαγορεύση τήν προβολή.

Ὅπως ἐπίσης ἦταν ἔξω φρενῶν ἡ ἐπίσημη ἐκδάλωση τῆς κῶρας πού θάλλεται, νά στείλῃ ἀντιπροσώπους τῆς στό Παρίσι καί νά παρασημοφορήσῃ τό ἔργο πού ἀποτελεῖ λίβελλο ἐναντίον τῆς.

Ἐλεύθερη ἡ Τέχνη. Ἄλλοῦ εἶ-

ναι τό θέμα: εἶναι στίς ἀντιδράσεις μας. Ἰδίως στίς ἀντιδράσεις τῶν Κρητῶν. Εἶχαμε ψηφίσματα διαμαρτυρίας, εἶχαμε ἐπιστολές, εἶχαμε τήν ἀποκήρυξη τῆς ταινίας ἀπὸ τῆ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

Δέν εἶδαμε ὁμως ζέσημα. Πού ἡ αὐτόματη ἀνάφλεξη τοῦ πλήθους; πού οἱ ἄμεσες ἀντιδράσεις τῆς μάζας, τουλάχιστον, στήν Κρήτη ὅπου γυρίστηκε καί προβλήθηκε ἡ ταινία; Κινηματογραφομυρομυροὺς καμυλόφωνες, τό σχόλιο τοῦ καφενείου, ἡ κριτικὴ κατὰ τό δόγμα λεῖμμα καρτοπαικτικῶν συγκεντρώσεων. Δέν ὑπῆρξε ὁμως συναγερμὸς ἀπ' αὐτοὺς πού δονοῦν τήν ἀτμόσφαιρα καί προκαλοῦν τήν ἀνησυχία τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως.

Μήπως ἀπάθεια; Μήπως νωθρότητα τῆς εὐθιχίας; Τά συμπεράσματα δικά σας.

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Τὸ Βήμα № 6090/30-3-1965 σελ. 12